

Základní škola Letovice, příspěvková organizace

Komenského 5, 679 61 Letovice

Tel.: 516 474 548

e-mail: skola@zsletovice.cz

www.zsletovice.cz

Preventivní program školy

školní rok 2023/2024

Obsah

1. Obecné zaměření preventivního programu	str. 3
2. Charakteristika školy	str. 3
3. Obecná východiska preventivního programu	str. 4
4. Cíle preventivního programu	str. 4–5
5. Primární prevence v rámci výuky	str. 6–9
6. Přehled plánovaných preventivních aktivit ve školním roce 2023/2024	str. 10–11
7. Nabídka nespecifických školních a mimoškolních aktivit	str. 12
8. Řešení přestupků a následná opatření	str. 12
9. Informační systém	str. 12–13
10. Preventivní tým pro řešení rizikového chování	str. 13
11. Spolupráce s rodiči	str. 13
12. Spolupráce se specializovanými institucemi	str. 14
13. Další vzdělávání pedagogických pracovníků	str. 14
14. Seznam příloh PPŠ	str. 14
Příloha 1 – Školní program proti šikanování	str. 15–35
Příloha 2 – Krizový plán	str. 36–48
Příloha 3 – Krizový plán při mimořádné události	str. 49
Příloha 4 – Strategie prevence a řešení školní neúspěšnosti žáků	str. 50–54
Příloha 5 – Webové stránky – užitečné odkazy	str. 55
Příloha 6 – Kontaktní a poradenská centra	str. 56–57

1. Obecné zaměření preventivního programu

Preventivní program naší školy je zaměřený:

- na osobnostní a sociální rozvoj žáků,
- na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu,
- na zvýšení schopnosti žáků činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí,
- na snížení výskytu rizikového chování a sociálně patologických jevů – šikana, kyberšikana, agrese, násilí, záškoláctví, užívání návykových látek, vandalismus, rasismus, rizikové chování v dopravě, spektrum poruch příjmu potravy, sexuální rizikové chování,
- na vedení žáků k předcházení úrazů, uvědomování si možných nebezpečí a rizik.

2. Charakteristika školy

Základní škola Letovice, příspěvková organizace je úplná základní škola. Ve školním roce 2023/2024 navštěvují školu žáci z Letovic a z okolních 15 integrovaných obcí. Areál školy se nachází na okraji města v klidné části uprostřed panelové zástavby. Budova školy má k dispozici kmenové učebny, odborné pracovny fyziky, chemie, přírodopisu, výpočetní techniky, praktických činností, hudební výchovy, školní kuchyňku, jazykovou učebnu, dvě tělocvičny a devět oddělení školní družiny. K areálu školy náleží sportovní zázemí, hřiště, běžecká dráha s umělým povrchem a fotbalové hřiště. Sportovní areál je využíván školou v hodinách tělesné výchovy, v odpoledních hodinách a během prázdnin je přístupný veřejnosti. Z důvodu nárůstu počtu žáků má základní škola od roku 2018 zřízené odloučené pracoviště na ulici Tyršova v budově Letokruhu.

Škola pracuje podle školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání – Školní vzdělávací program Základní školy Letovice, příspěvkové organizace.

Škola poskytuje vzdělání žákům různých úrovní nadání. Oblast podpory žáků je rozdělena do čtyř oblastí:

1. **péče o žáky se specifickými poruchami učení** (pravidelná spolupráce s PPP Vyškov, pracoviště Boskovice/Blansko, školní psycholog, speciální pedagog, pedagogický asistent)
2. **péče o žáky se sociokulturním znevýhodněním** (žáci vychovávaní v problémovém sociálním prostředí; žáci opakující ročník; žáci, kteří se přistěhovali; žáci s OMJ – začlenění žáků z Ukrajiny do běžných tříd)
3. **péče o mimořádně nadané žáky**
4. **logopedická péče**

3. Obecná východiska preventivního programu

- a) Všichni pracovníci školy jsou povinni zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit. Jsou povinni předcházet vzniku rizikového chování, veškeré negativní příznaky rizikového chování řešit a neprodleně přijmout vhodná opatření ve spolupráci se školním metodikem prevence, výchovným poradcem, školním psychologem a vedením školy. Bezpečnost žáků v průběhu vyučování je řešena ve školním řádu, který definuje základní práva a povinnosti žáků, zákonných zástupců a učitelů.
- b) Základní formou prevence rizikového chování je podpora vzájemných pozitivních vztahů mezi žáky – spolupráce, respekt, tolerance, zapojení žáků do aktivit třídy a školy.
- c) Učitelé dbají na kontrolní činnosti spojené s ochranou před nežádoucími jevy ve vlastní přímé pedagogické činnosti, při dozorech v průběhu školního dne, na školních akcích i akcích probíhajících mimo objekt školy.

4. Cíle preventivního programu

Cílem našeho programu je, aby se preventivní výchovně vzdělávací působení stalo součástí školní i mimoškolní výuky, aby vedlo ke zvýšení odolnosti žáků vůči sociálně patologickým jevům. Prevence sociálně patologických jevů představuje aktivity v následujících oblastech:

- a) vztahy – vytváření pozitivních vztahů mezi žáky navzájem, vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a učiteli (prevence šikany, kyberšikany, agresivního chování)
- b) vytváření zdravého školního klimatu, ve kterém se bude dodržovat školní řád (prevence záškoláctví, prevence šikany, kyberšikany, agresivního chování)
- c) vytváření bezpečného prostředí školy, ovlivňovat chování a jednání žáků z hlediska jejich osobního bezpečí s důrazem na předcházení úrazů
- d) zvyšování odolnosti vůči negativnímu působení nabídky drog (prevence kouření, drogové závislosti, AIDS)
- e) prevence virtuálních drog (prevence kyberšikany)
- f) vést žáky k ochraně majetku, vyvarovat se poškozování věcí kolem nás (prevence vandalismu)

4. 1 Dlouhodobé cíle

Žáci:

- zajisti bezpečné prostředí ve škole
- k prevenci rizikového chování využívat různé příležitosti, formy a metody (např. besedy s odborníky, tematická divadelní a filmová představení, četba knih a časopisů s danou tematikou)
- aktivně žáky zapojit do akcí, které na škole probíhají
- vést žáky k bezpečnému využívání komunikačních a informačních technologií, zdůrazňovat rizika spojená s užíváním PC a internetu
- podporovat osobnostní rozvoj (posilovat sebejistotu, schopnost čelit sociálnímu tlaku, stresům)
- zvýšit odolnost dětí a mládeže vůči projevům rizikového chování
- vést žáky k odpovědnosti za své zdraví a učit je přijímat zdravý životní styl
- podpořit žáky ohrožené školním neúspěchem

Učitelé:

- vytvořit pedagogický sbor, který bude vzájemně spolupracovat při řešení problémových jevů

- vytvořit funkční a informační systém vzdělávání pedagogů v oblasti prevence
- prohlubovat spolupráci mezi ŠPP a ostatními pedagogickými pracovníky
- začlenit méně průbojné žáky do kolektivu

Rodiče

- usilovat o vzájemnou spolupráci mezi rodinou a školou (zapojovat rodiče do aktivit školy)
- zajišťovat žákům i rodičům a třídním učitelům služby ŠPP

4. 2 Střednědobé cíle

- zaměřit pozornost na děti s rizikovým chováním
- zlepšit komunikaci ve třídách s pomocí třídních učitelů již na 1. stupni
- pracovat efektivněji na vytváření pozitivního klimatu třídy, snažit se podchytit v začátcích např. začínající agresivní chování, šikanu, vyčleňování žáků z třídního kolektivu
- stále se snažit začlenit do kolektivu žáky z Ukrajiny

4. 3 Krátkodobé cíle

Žáci:

- snižovat projevy agresivity a vulgárního vyjadřování žáků
- zlepšovat sociální klima tříd
- adaptační pobyt žáků 6. ročníku – zlepšit komunikaci nejen s novým TU, ale i s učiteli, kteří v těchto třídách nově učí, posílit kohezi v třídním kolektivu
- předcházet záškoláctví podporou pozitivního a zdravého klimatu ve třídě i ve škole
- minimalizovat projevy šikany jejich okamžitým řešením a nápravou
- předcházet užívání jakýchkoliv návykových látek, především tabáku, alkoholu
- předcházet základním projevům kriminality a delikvence
- upozorňovat na právní důsledky při nedodržení zákonů a pravidel

Učitelé:

- seznámení pedagogů s PPŠ 2023/2024
- případné zařazení třídnické hodiny jako prevenci RCH

Rodiče:

- nabídnout vzdělávací programy a besedy s odborníky pro rodiče
- zvát rodiče na pravidelné třídní schůzky či konzultace
- seznámit rodiče s webovými stránkami školy
- nutnost zabývat se problémy svých dětí, pomoc při hledání řešení

5. Primární prevence v rámci výuky

Stěžejní úlohu při naplňování preventivního programu na 1. stupni mají především třídní učitelé. Třídní učitel zná třídu natolik, aby byl schopen realizovat preventivní program cíleně. Díky neustálému kontaktu s žáky má vytvořeny výborné podmínky pro konkrétní preventivní práci, včasné zachytí projevy patologických jevů. Snaží se vytvářet, objasňovat a prosazovat takové vzorce chování, které jsou založeny na zásadách slušného chování, spolupráce a tolerance. V každé třídě třídní učitelé realizují během roku činnosti, které formují a prohlubují schopnosti spolupráce žáků ve třídě a zlepšují třídní klima. S jednotlivými tématy se žáci setkávají především v prvouce, přírodovědě, vlastivědě a informatice. Při práci učitelé využívají různých metod, např. předávání informací formou výkladu, samostatná práce, skupinová práce, projektové vyučování, dotazníky, hry. Třídní učitelé mají možnost provádět dotazníková šetření vztahů ve třídě. Do výuky jsou během školního roku zařazovány přednášky a besedy.

Preventivní témata zakomponovaná v ŠVP jednotlivých ročníků 1. stupně

1. ročník – prvouka

- rodina, členové rodiny, život v rodině, role jednotlivých členů rodiny
- zásady slušného chování ve škole i mimo školu
- chování žáků ve vyučovací hodině a o přestávce
- vztahy v dětském kolektivu – každý člověk je jiný
- základní zásady mezilidské komunikace
- základní pracovní návyky
- základní části lidského těla
- péče o zdraví
- správná výživa, rozdělení potravin
- předcházení úrazům
- základní hygienické návyky
- bezpečná cesta do školy – reflexní oblečení, přechod pro chodce

2. ročník – prvouka

- rodina, rodokmen, vzájemná pomoc při činnostech v rodině
- základní části lidského těla
- člověk a jeho zdraví – zásady zdravého způsobu života
- význam péče o zdraví
- základní hygienické návyky – osobní hygiena
- zásady zdravé výživy – dodržování poslušnosti jednotlivých jídel během dne
- kultura stolování
- bezpečná cesta do školy – pravidla pro chodce a pro cyklisty, dopravní značky, přechod pro chodce, semaforey, bezpečná jízda na kole
- úraz a jeho rizika
- důležitá telefonní čísla – 112, 150, 155, 158

3. ročník – prvouka

- rodina, příbuzenské vztahy, základní informace o rozmnožování přiměřené věku, neúplná rodina, jednotlivá období růstu a vývoje člověka
- základní části lidského těla
- člověk a jeho zdraví – důraz na opatrné chování – cizí lidé, cizí zvířata, lékárníčka
- zásady zdravé výživy – zdravá strava
- péče o zdraví – škola a volný čas
- osobní hygiena

- zásady slušného chování
- bezpečná cesta do školy – pravidla pro chodce a pro cyklisty, dopravní značky, přechod pro chodce, semaforey, bezpečná jízda na kole
- užití telefonních čísel – 112, 150, 155, 158

4. ročník – vlastivěda, přírodověda, informatika

- zásady slušného chování
- vztahy v dětském kolektivu, bezpečná třída
- základní lidská práva, rozpoznání chování, které porušuje základní lidská práva, tolerance k přirozeným odlišnostem spolužáků
- bezpečné chování v silničním provozu – aplikace pravidel bezpečnosti silničního provozu z pohledu chodce a cyklisty v různých modelových situacích
- základní orientace v prostředí internetu

5. ročník – vlastivěda, přírodověda, informatika

- lidské tělo – vnější stavba těla, tělní soustavy, odlišnosti – věk, pohlaví, barva pleti
- partnerství, rodičovství
- péče o tělo, o zdraví
- osobní hygiena – péče o zuby
- ochrana před úrazy
- zásady první pomoci
- zásady zdravé výživy – potravinová pyramida
- denní režim – sestavení denního režimu, vymezení času pro učení, práci, sport, zábavu, odpočinek
- nebezpečí návykových látek
- osobní bezpečí – nebezpečí při komunikaci s cizími osobami
- bezpečné chování v silničním provozu
- seznámení se zdravotními riziky spojenými s užíváním PC
- základní orientace v prostředí internetu

Výstupy – po ukončení 1. stupně by žáci měli znát:

- definovat rodinu, členy rodiny, rodinu jako zázemí a útočiště,
- osvojit si základní sociální dovednosti, pracovní návyky,
- osvojit si zásady slušného chování (ve škole i mimo školu),
- znát zásady zdravé výživy (dodržovat posloupnost jednotlivých jídel během dne, znát základní rozdělení potravin – maso, mléčné výrobky, ovoce, zelenina, pečivo, cukrovinky),
- osvojit si základní návyky péče o zdraví (osobní hygiena, vyhýbat se zakouřenému a znečištěnému prostředí, nedotýkat se neznámých věcí – injekční stříkačky, nebrat nic od cizích lidí, vyvarovat se setkání s cizími lidmi),
- uvědomit si, že zdraví musíme chránit, má představu o činnostech, které jsou nebezpečné,
- popsat zdravý životní styl,
- sestavit svůj denní režim, umět si zorganizovat (s technickou pomocí rodičů) svůj volný čas – vymežit čas pro učení, práci, zábavu, sport a odpočinek,
- vysvětlit, jak působí aktivní pohyb na zdraví,
- pojmenovat základní části lidského těla,
- popsat různé druhy závislostí (alkohol, tabák, marihuana),
- vysvětlit nebezpečí různých závislostí,
- znát jednoduché způsoby odmítání návykových látek,
- znát zdravotní rizika spojená s užíváním PC,

- **znát zásady bezpečného chování v silničním provozu v roli chodce a cyklisty** (reflexní oblečení, základní dopravní značky, chování na přechodu pro chodce, semaforey, bezpečná jízda na kole – přilba, v automobilu – bezpečnostní pásy, dětská autosedačka),
- **umět užít důležitá telefonní čísla**
 - 112 – jednotné telefonní číslo tísňového volání
 - 150 – hasiči
 - 155 – záchranná služba
 - 158 – policie
- popsat zdravotní rizika spojená s užíváním PC,
- orientovat se v prostředí internetu – základní informace.

Na 2. stupni se s tématy z oblasti prevence pracuje v rámci vzdělávacího procesu především v předmětech občanská výchova, rodinná výchova, přírodopis, chemie, informatika a tělesná výchova. Učitelé při práci využívají forem aktivního sociálního učení – skupinová práce, realizace projektů, obhajoba určitého názoru. Ve třídách se provádí dle potřeby sociometrická šetření. Do výuky jsou během školního roku pravidelně zařazovány přednášky a besedy, viz Přehled plánovaných preventivních aktivit ve školním roce 2023/2024. Práce na 2. stupni je náročná na koordinaci, zejména proto, aby byla zařazena a probrána všechna témata, a přitom nedocházelo k jejich překrývání a přesycování žáků informacemi.

Preventivní témata zakomponovaná v ŠVP jednotlivých ročníků 2. stupně

6. ročník – rodinná výchova, informatika

- práva a povinnosti žáků
- školní řád, důraz na jeho dodržování
- možnost vyjadřovat se k činnosti a životu naší škol
- vhodná náplň volného času v rámci kulturních nebo sportovních akcí v obci/regionu
- zdravý životní styl
- ochrana zdraví
- rodina a její funkce pro zdravý rozvoj jedince
- osobní bezpečí, způsob chování v krizových situacích
- rizika zneužívání návykových látek
- rizika ohrožující zdraví a jejich prevence
- rozvoj praktických dovedností, které souvisejí s využíváním moderních informačních technologií v praktickém životě

7. ročník – občanská výchova, informatika

- kulturní hodnoty, znalost kulturních institucí v rámci obce/regionu
- komunikace mezi lidmi
- mezilidské vztahy, solidarita
- zásady lidského soužití, respektování pravidel společenského chování
- řešení konfliktů, základní orientace v zásadách řešení konfliktů, dávání přednosti nenásilným způsobům řešení
- přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi
- poznávat a hodnotit vlastní dovednosti, schopnosti
- osobní rozvoj, životní cíle, plány
- péče o zdraví

8. ročník – rodinná výchova, chemie, přírodopis, informatika

- rodina, faktory ovlivňující stabilitu rodiny
- partnerství, manželství, rodičovství
- člověk a jeho zdraví, prevence, civilizační choroby
- zdravá výživa
- prevence zneužívání návykových látek, tělesné, duševní a sociální změny u závislého člověka
- osobní bezpečí, agresivita, šikana, různé formy násilí
- lidská sexualita
- krizová centra, poradny, Linky důvěry
- rozvoj praktických dovedností, které souvisejí s využíváním moderních informačních technologií v praktickém životě
- bezpečně v kyberprostoru

9. ročník – občanská výchova, chemie, informatika

- formy vlastnictví, hmotné a duševní vlastnictví
- finanční gramotnost, hospodaření s penězi, rodinný a osobní rozpočet
- státní občanství
- Ústava ČR
- lidská práva, práva dítěte
- „právní řád“ ČR, orgány právní ochrany občanů, protiprávní jednání, trestní postižitelnost
- evropská integrace
- globální problémy současnosti
- volba povolání
- prevence zneužívání návykových látek
- rozvoj praktických dovedností, které souvisejí s využíváním moderních informačních technologií v praktickém životě
- bezpečně v kyberprostoru

Výstupy – po ukončení 2. stupně by žáci měli znát:

- pojmenovat základní návykové látky, mít reálný obraz „světa drog“
- mezi žáky nekolují „zažité“ mýty o drogách
- znát jejich účinky na lidský organismus
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku
- znát základní právní normy, být si vědom následků spáchání přestupku a trestného činu
- respektovat a znát základní lidská práva a hodnoty společenského chování
- znát zásady slušného chování a komunikace mezi lidmi
- znát zásady první pomoci
- zhodnotit svůj životní styl, zdravý způsob života
- lépe rozumět svým citům a tělesným změnám, nestydět se za ně
- zodpovědně přistupovat k problematice sexuální výchovy
- mít kladný postoj k obecně uznávaným hodnotám – rodina, mateřství
- dbát o svůj zevnějšek a tělo (aktivně sportují, vyhledávají pohyb ...)
- dokázat říci NE a umět ho i přijmout – asertivní jednání
- vhodně plánovat volnočasové aktivity
- ovládat základy finanční gramotnosti
- přemýšlet o vlivu médií a reklamy na jejich život
- mít kladný vztah k přírodě a životnímu prostředí
- znát pravidla pro užívání virtuálních drog a následky jejich porušování

6. Přehled plánovaných preventivních aktivit ve školním roce 2023/2024

V rámci preventivního programu 2023/2024 budou aktivity, které naše škola realizuje ve spolupráci s externími organizacemi (Policie ČR, OSPOD, SZÚ, akreditovaní/certifikovaní lektori v oblasti prevence sociálně patologických jevů) zařazovány do výuky dle aktuální potřeby a na základě vyhodnocení klimatu tříd.

Prevence drogových závislostí, alkoholismu a kouření

- **Moderní je nekouřit** – beseda, Acet ČR, z. s. (7. ročník) – říjen
- **„Tvoje cesta načisto“** – drogová problematika, Policie ČR (8. ročník) – říjen/listopad
- **„Suchej Petr z Nebe“** – problematika alkoholismu (9. ročník) – 2. pololetí

Prevence šikany a kyberšikany – posilování a rozvoj mezilidských vztahů

- **Tvorba pravidel třídy** – žáci společně s třídním učitelem na začátku školního roku vytváří svá vlastní pravidla třídy, která budou společně dodržovat (1. – 9. ročník)
- **Adaptační kurzy žáků 6. tříd** – seznámení se s novými spolužáky a třídním učitelem, nastavení a prohloubení pozitivních vazeb ve třídě, zlepšení třídního klimatu, nastavení pravidel třídy (6. ročník)
6. A – 7. 9. 2023, 6. B – 8. 9. 2023, 6. D – 11. 9. 2023, 6. C – 12. 9. 2023
- **Jsme parta** – beseda, Acet ČR, z. s. (2. ročník) } téma po dohodě s lektorem
- **Jsme tým** – beseda, Acet ČR, z. s. (3. ročník) }
- **Bezpečné chování na internetu – netiketa, kyberšikana** – beseda, Policie ČR (4. ročník) – říjen/listopad
- **Kyberšikana** – Policie ČR/Acet ČR, z. s. (5. ročník) – říjen/listopad
- **Bolest – nemoc jménem šikana** – beseda, Acet ČR, z. s. (6. ročník) – říjen
- **Kyberkriminalita (kyberšikana a další možné nástrahy v on-line prostředí)** – beseda, Policie ČR (7. ročník) – 22. 9. 2023, 11. 10. 2023
- **Projekt Nenech to být a pojď s námi pomáhat** – online schránka důvěry (www.nnbt.cz), projekt zaměřený proti šikaně, sexuálnímu obtěžování, vyloučení z kolektivu a dalším sociálním problémům (1. – 9. ročník)

Prevence rizikového sexuálního chování a závažných virových onemocnění

- **Sex, AIDS a vztahy** – Acet ČR, z. s. (8. ročník) – 2. pololetí
- **Přátelství a láska** – Acet ČR, z. s. (9. ročník) – říjen/prosinec

Prevence záškoláctví, kriminality, trestní odpovědnost

- **Trestní odpovědnost** – beseda, Policie ČR (8. ročník) – říjen/listopad
- **Poruchy chování a prevence kriminality mládeže** – beseda OSPOD (9. ročník) – 1., 2. 11. 2023

Ekologická výchova

- **Sběr starého papíru** – získané peníze budou zaslány v rámci projektu „Adopce na dálku“ na vzdělávání a zdravotní péči pro haitskou dívku, kterou naše škola adoptovala pod záštitou Arcidiecézní charity Olomouc (1. – 9. ročník)

- pravidelný úklid kolem školy
- úprava zeleně v areálu školy – spolupráce kabinetu PŘ a PČ
- třídění odpadu (1. – 9. ročník)

Bezpečnost silničního provozu

- dopravní výchova (4. ročník)

Spolupráce s Úřadem práce Blansko – volba povolání (8. ročník)?

Veletrh vzdělávání Boskovice – volba povolání (9. ročník) – 20. 9. 2023

Konzultace s PPP, OSPOD Boskovice, Policií ČR – konzultace s PPP 5. 10. 2023

Minimální časové dotace věnované jednotlivým oblastem prevence (Miovský et al., 2010):

<i>Ročník/Prevence</i>	1. - 2.	3. - 4.	5. - 6.	7. - 9.	<i>Počet hodin celkem</i>
Záškoláctví	1	0	1	0	2
Šikana/agrese	1	3	3	4	11
Rizikové sporty/doprava	1	2	3	2	8
Rasismus/xenofobie	0	1	1	1	3
Sekty	0	1	1	1	3
Sexuální rizikové chování	0	1	2	4	7
Adiktologie	2	2	4	2	10
Týrání/zneužívání	1	1	1	1	4
Poruchy příjmu potravy	0	2	4	2	8
<i>Počet hodin celkem</i>	6	13	20	17	56

Financování preventivních aktivit – některé preventivní aktivity vyžadují finanční spoluúčast žáků.

7. Nabídka nespécifických školních a mimoškolních aktivit

- vánoční a velikonoční dílny pro žáky a jejich rodiče, akce školní družiny
- dopravní hřiště – osvojení pravidel silničního provozu – pro žáky 1. stupně
- plavecký výcvikový kurz pro žáky 4. ročníku
- recitační soutěž – 1., 2. stupeň (školní kolo)
- lyžařský výcvikový kurz pro žáky 7. ročníku
- soutěže a olympiády v rámci jednotlivých předmětů – práce s nadanými žáky
- vodácký kurz pro žáky 9. ročníku
- tematické exkurze (planetárium, zoo, muzea, návštěva kulturních akcí) a školní výlety
- pravidelné setkávání zástupců tříd se zástupkyní ředitele školy I. Bajerovou
- účast na projektu Zdravé město – běh zámeckým parkem
- spolupráce s místními mateřskými školami – edukativně stimulační skupiny
- spolupráce se ZŠ Křetín, ZŠ Sulíkov, ZUŠ Letovice, střediskem volného času Letokruh Letovice a neziskovou organizací Elim Letovice
- kroužek Mladý zdravotník
- vydávání školního časopisu – podpora mediální výchovy
- setkání vedení školy s rodiči budoucích školáků
- výuka náboženství
- přístup na školní hřiště s možností sportovního vyžití odpoledne
- jazykový pobyt žáků v Anglii
- výměnný pobyt našich žáků v německém Kirchlintelnu a žáků z Kirchlintelnu v Letovicích

8. Řešení přestupků a následná opatření

Dojde-li k porušení školního řádu, postupuje se v souladu s tímto řádem a Pravidly pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků, ve kterých jsou stanoveny charakteristiky jednotlivých přestupků tak, aby bylo možno odvodit odpovídající nápravu. Následně může být zvolen monitorovací program, který je sestaven třídním učitelem, výchovným poradcem, vedením školy, případně za pomoci externích poradců z PPP. Držení, distribuce nebo užívání návykových látek v areálu školy bude klasifikováno jako hrubý přestupek a budou vyvozeny patřičné sankce. Budou sledovány i další sociálně patologické jevy – šikana, kyberšikana, vandalismus, ... Při jejich zjištění budou navržena cílená opatření – individuální pohovor se žákem, spolupráce s rodinou, doporučení kontaktu s odborníky, v případě nezájmu rodičů uvědomení sociálního odboru/OSPOD/Policie ČR.

9. Informační systém

- jasně a srozumitelně formulovaný školní řád
- nástěnka Školního poradenského pracoviště ve vestibulu školy
- informační panel Amos ve vestibulu školy
- nástěnka školního metodika prevence – chodba A2
- konzultační hodiny školního metodika prevence – Ivana Kotoulková, středa 14:00 – 14:30 hod., jindy dle domluvy
- nástěnka výchovného poradenství – chodba A2
- konzultační hodiny výchovné poradkyně a školní psycholožky – Eva Hejlová, středa 7:15 – 9:00 hod., jindy dle domluvy

- konzultační hodiny speciálního pedagoga – Renata Kostlánová, pátek 8:00 – 8:30 hod., jindy dle domluvy
- webové stránky školy – www.zsletovice.cz
- předávání informací rodičům na třídních schůzkách nebo individuálních konzultacích, konzultační hodiny jednotlivých pedagogů
- činnost Školního poradenského pracoviště (výchovná poradkyně a školní psycholog Eva Hejlová, speciální pedagog Renata Kostlánová, metodik prevence Ivana Kotoulková)
- pravidelná setkání zástupkyně ředitele pro 1. stupeň se zástupci jednotlivých tříd
- projekt Nenech to být (NNTB) zaštitěný MŠMT, projekt slouží jako anonymní online schránka důvěry pro všechny děti z ČR

10. Preventivní tým pro řešení rizikového chování

ředitel školy, zástupci ředitele pro 1. a 2. stupeň, ŠPP - výchovný poradce, školní psycholog, školní metodik prevence, speciální pedagog, třídní učitelé

Ředitel školy – Mgr. Vítězslav Šos, v.sos@zsletovice.cz, tel. 516 474 734, +420 739 491 108

Zástupkyně ředitele pro 1. stupeň – Mgr. Iva Bajerová, i.bajerova@zsletovice.cz, tel. 516 414 607, +420 734 705 826

Zástupce ředitele pro 2. stupeň – Mgr. Zdeněk Štesl, z.stesl@zsletovice.cz, tel. 516 414 664, +420 734 705 820

Výchovná poradkyně a školní psycholožka – PhDr. Eva Hejlová, e.hejlova@zsletovice.cz, tel. 516 414 676

Speciální pedagog – Mgr. Renata Kostlánová, r.kostlanova@zsletovice.cz, tel. 516 474 548, +420 603 943 268

Školní metodik prevence – Mgr. Ivana Kotoulková, i.kotoulkova@zsletovice.cz

11. Spolupráce s rodiči

- pravidelné konzultační hodiny všech pedagogů, konzultační hodiny metodika prevence, výchovné poradkyně a speciálního pedagoga (www.zsletovice.cz)
- e-mailové adresy pedagogů
- e-ŽK, třídní schůzky, individuální pohovory
- informace na webových stránkách školy (www.zsletovice.cz) – odkaz „Nevím, co se děje“, Předcházení rizikových situací, Návod na řešení rizikových situací
- poradenská činnost výchovné poradkyně a školní psycholožky Evy Hejlové
- poradenská činnost Školního poradenského pracoviště (E. Hejlová, I. Kotoulková, R. Kostlánová)
- setkání vedení školy s rodiči budoucích prvňáčků
- úvodní třídní schůzky 6. ročníku
- školní akce pro rodiče a děti

12. Spolupráce se specializovanými institucemi

- PPP Vyškov, pracoviště Boskovice
- SPC Blansko
- Okresní metodik prevence – Mgr. Olga Trmačová
- Městský úřad Letovice
- Městská policie Letovice
- Policie ČR
- OSPOD Boskovice – PhDr. René Kvapil, Mgr. Anna Kubíčková
- SVP Veslařská, Brno
- SVP Help me, Brno – Židenice
- dětské lékaři

13. Další vzdělávání pedagogických pracovníků

- pravidelná účast na školeních a seminářích
- předávání informací v rámci porad a pedagogických rad
- odborná literatura

14. Seznam příloh PPŠ

Příloha 1 – Školní program proti šikanování

Příloha 2 – Krizový plán

Příloha 3 – Krizový plán při mimořádné události

Příloha 4 – Webové stránky – užitečné odkazy

Příloha 5 – Kontaktní a poradenská centra

Vypracovala – Ivana Kotoulková, ŠMP
Aktualizace – 12. 9. 2023

Příloha 1

Základní škola Letovice, příspěvková organizace

Komenského 5, 679 61 Letovice

Tel.: 516 474 548

e-mail: skola@zsletovice.cz

www.zsletovice.cz

Školní program proti šikanování

(zpracován podle Metodického pokynu MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních Č. j. MSMT- 21149/2016)

1. Úvod

Školní program proti šikanování vychází z MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních a je součástí Preventivního programu školy. Je vypracován v souladu s platným zněním Školního řádu. Tento dokument slouží k nastavení školního prostředí založeného na bezpečí, respektu a spolupráci. Program je zaměřen na prevenci a řešení šikany. Zahrnuje také část věnovanou prevenci a řešení šikanování učitele žákem, tato problematika rovněž spadá do oblasti rizikového chování žáků. Dokument je určen všem pedagogickým a nepedagogickým zaměstnancům školy, zákonným zástupcům žáků i žákům samotným.

2. Cíl programu

Dlouhodobým cílem programu proti šikanování je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí, vytvářet dobré vztahy uvnitř třídních kolektivů a tím předcházet vzniku či šíření šikanujícího chování. K tomu mimo jiné přispívá rovněž vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů, v práci s dynamikou skupiny, v podpoře a upevňování zdravých třídních norem a aplikace nových dovedností v každodenní práci. Celá tato oblast je klíčová pro prevenci šikanování ve třídních kolektivech, případně šikanování namířeného proti učiteli. Krátkodobým cílem je seznámení pedagogů, žáků a rodičů s krizovým plánem při šikaně a s dalšími skutečnostmi, které se této problematiky týkají (projevy šikany, možná pomoc apod.), sjednocení postupů při řešení případů šikany mezi žáky, stanovení postupu při řešení šikany učitele.

3. Pojem šikana, její podoby

Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních Č. j. MSMT- 21149/2016

3.1 Charakteristika šikany

Šikana je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jednoho žáka nebo skupiny žáků vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Na rozdíl od jiných druhů násilí je šikanování zákeřné, protože zůstává dlouho skryto. Šikanování se v zárodečných stadiích vyskytuje téměř v každé škole.

3.2 Podoby šikany

3.2.1 přímá šikana

- **podoba fyzická** (např. bití, plivání, tahání za vlasy)
- **podoba verbální** (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhružky, násilné a manipulativní příkazy)
- **podoba neverbální** (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhružných výrazů ve tváři nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo školních pomůcek)

3.2.2 nepřímá šikana – většinou nefyzická, má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

3.2.3 kyberšikana – elektronická šikana

- zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem
- prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod.
- prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné SMS nebo e-maily apod.

Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je maximálně několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Základním úkolem školy v řešení kyberšikany je zmapování konkrétní situace a vyhodnocení vhodného postupu při jejím řešení.

3.3 Rozdíl mezi šikanou a škádlením nebo agresí

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agrese neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování pokynů ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci

jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci x pedagog se obrací. Většina obětí šikany a jejich svědků se snaží situaci udržet co nejdéle v tajnosti, bojí se někomu svěřit. Důsledkem může být podcenění závažnosti a rozsahu výskytu šikany nebo obtížné nalezení útočníků. Proto je v prevenci velmi důležité zaměřit se specificky na identifikaci rizikových znaků a signálů pro výskyt šikany.

3.4 Důvody šikany

Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoliv odlišnost žáka nebo pedagoga, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence - snížení rozumových schopností, nebo naopak nadání, jazyková/komunikační bariéra, socioekonomická odlišnost, psychická odlišnost, speciální vzdělávací potřeby žáka apod. Šikana může mít také specifický obraz, odehrává-li se ve vztahu k žákům nebo pedagogům z důvodu etnicity, rasové nebo národnostní příslušnosti, náboženského vyznání nebo víry, sexuální orientace (nejčastěji proti homosexuálům) apod.

4. Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Příloha č. 3 k Metodickému pokynu č.j. MSMT-21149/2016

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet, např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským, nenávisným, pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů, či k nucení k spoluúčasti na nich
- honění, strkání, štouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítáním učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními

- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikany:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
- nechutí dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach
- ztráta chuti k jídlu
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu)
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad
- zmínky o možné sebevraždě
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí • dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze

- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- dítě se vyhýbá docházce do školy
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku

5. Stadia šikany

Zkrácený popis stadií šikanování (Kolář, 2011)

Školní šikanování má svůj zákonitý vnitřní vývoj:

První stadium: Zrod ostrakismu

První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor se dělají „legrácky“. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Svým způsobem platí „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsou pro přehlednost označeni jako „otrokáři“ a „otroci“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkol

6. Bezpečné prostředí ve škole: jak předcházet šikaně

- Škola respektuje identitu a individualitu každého svého člena, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany. Objeví-li se šikana, přistupuje škola k řešení včasné a otevřeně.
- Na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany se podílí celá škola. Stěžejní roli a zodpovědnost za tuto oblast nese ředitel školy, jeho role a aktivní přístup k problematice předcházení a řešení šikany je nenahraditelná (*viz Příloha č. 2 k Metodickému pokynu č.j. MSMT-21149/2016 Protektivní a rizikové faktory*).
- Vedení školy pověří metodičku prevence pravidelným vzděláváním v oblasti šikany. Tato pověřená osoba bude disponovat kompetencemi zejména k šetření a řešení počáteční šikany a vyhodnocování potřeb školy ve vztahu k pokročilé šikaně.
- Škola má nastavena konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu, která jsou specificky vztahena také k projevům šikany. Je jasné, jaké chování je považováno za dehonestující a ohrožující a jak bude sankcionováno (*Článek V., část 3/bod 3.6*). Součástí školního řádu jsou pravidla pro používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy (*Článek II, část 1/bod 1.25*).
- Škola má nastaveny důsledky za porušení pravidel u žáků, přičemž je důležité, aby uměla rozlišovat závažnost porušení. Pedagogové a ostatní zaměstnanci školy znají své pravomoci a aplikují pravidla chování a důsledky za nedodržení jednotně a konzistentně pro všechny žáky.
- Ve třídě jsou nastavena třídní pravidla, která nenahrazují ani nezdvouhují školní řád. Ideální je, pokud se na tvorbě třídních pravidel a na reflexi jejich dodržování podílejí spolu s pedagogem (nejlépe třídním učitelem) do značné míry samotní žáci.
- Škola usiluje o včasné odhalení šikany a za tímto účelem má nastavený funkční systém vzájemné komunikace mezi pedagogy o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě. Současně má škola nastaven pravidelný monitoring varovných signálů výskytu šikany a využívá k němu adekvátní nástroje (*viz článek 4 Přímé a nepřímé varovné signály šikanování*).
- Škola zajišťuje informovanost všech svých členů o tom, co je a co není šikanování, jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory, a kam se může obrátit o pomoc. Žáci,

pedagogové i rodiče jsou srozumitelnou formou informováni o tom, na koho se mají obrátit a jak a komu je možné si stěžovat, pokud nejsou spokojeni s postupem pedagoga nebo školy.

- Škola kontinuálně realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování (včetně šikany), kterou má popsáno v Preventivním programu školy. Součástí tohoto programu školy je také Školní program proti šikanování. Účelem je riziku účinně a konkrétně předcházet. Současně má škola popsány postupy řešení krizových situací pro případ, že situace šikany nastala (krizový plán). Na základě svých zkušeností škola tyto plány pravidelně vyhodnocuje a upravuje.
- Škola zajišťuje podporu a rozvoj pedagogů v podobě dalšího vzdělávání; uvádějících učitelů pro začínající pedagogy; dostupné intervize nebo supervize. Plán dalšího vzdělávání pedagogů zahrnuje školení pedagogů a ve zvýšené míře pracovníka pověřeného řešením šikany (zpravidla školního metodika prevence, výchovného poradce) a třídních učitelů (zejm. v prevenci šikanování, v oblasti komunikace, řešení konfliktů, interakce mezi učitelem a žákem, v diagnostice klimatu školní třídy, v ovlivňování postojů žáků v přijímání různosti, v podpoře osobnostně-sociálního rozvoje žáků, v tvorbě pravidel třídy a hodnocení jejich dodržování, v evaluaci klimatu třídy jako východiska k plánování služeb školy). Zároveň zajišťuje vzdělávání ředitelů v oblasti právního povědomí.
- Škola má zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy ve svém regionu a navazuje s ní spolupráci (např. pedagogicko-psychologická poradna, speciálně pedagogické centrum, středisko výchovné péče a neziskové organizace, orgán sociálně právní ochrany dětí, krizové centrum, zdravotnická zařízení, Policie ČR případně další odborníci).

7. Odpovědnost za plnění a aktualizování programu

Na tvorbě a realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí zaměstnanci školy.

Kompetence jednotlivých subjektů

7. 1 Pedagogičtí pracovníci

Každý pedagog je zodpovědný za vytvoření zdravého klimatu třídy. Je povinen zejména:

- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi
- jednat s dětmi jako s partnery
- snažit se udržovat pocit důvěry mezi dětmi a pedagogy
- v kritických situacích dát jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- nebýt lhostejný k projevům agresivity
- informovat děti i rodiče o tom, na koho se obrátit při problémech – třídní učitel, výchovná poradkyně, metodika prevence, vedení školy, linka důvěry, apod.
- nahlásit podezření na výskyt šikany vedení školy, případně školnímu metodikovi prevence.

7. 2 Nepedagogičtí pracovníci

Nepedagogičtí pracovníci školy se podílejí na vytvoření zdravého klimatu, zejména tím, že jednají s dětmi vstřícně

- jasně se vymezují proti nežádoucím projevům chování
- nejsou lhostejní k projevům agresivity
- vážnější nežádoucí projevy chování nahlásí školní metodičce prevence, výchovné poradkyni, nebo vedení školy.

7. 3 Ředitel školy

- zajišťuje vzdělávání pracovníků v oblasti šikanování
- zajistí, aby ve školním řádu byla jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení
- zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole i při školních akcích
- zajistí, aby žáci a pedagogové byli seznámeni s negativními důsledky šikany
- přijímá podněty v rámci řešení šikany, seznamuje s nimi pracovníka pověřeného řešením šikany
- spolupracuje se školní metodičkou prevence, výchovnou poradkyní a třídními učiteli při řešení krizových situací

7. 4 Školní metodička prevence

- vzdělává se v oblasti prevence rizikového chování
- koordinuje plán proti šikanování a následně s programem proti šikanování seznámí všechny pedagogické pracovníky
- spolupracuje s výchovnou poradkyní, třídními učiteli a vedením školy při řešení krizových situací
- mapuje síť pomoci v regionu
- spolupracuje s okresním metodikem prevence, Policií ČR, orgány sociálně právní ochrany dětí a mládeže a dalšími institucemi zajišťujícími prevenci v oblasti šikany
- sestavuje Preventivní program školy, podílí se na aktivitách v rámci prevence šikany
- přijímá podněty v rámci řešení šikany, se závěry šetření seznamuje ředitele školy.

7. 5 Výchovná poradkyně

- spolupracuje se školním metodikem prevence, třídními učiteli a vedením školy při řešení krizových situací.

7. 6 Třídní učitelé

- na začátku školního roku informují žáky i rodiče o tom, na koho se obrátit při problémech ve škole (na třídního učitele, školní metodičku prevence, výchovnou poradkyni, vedení školy), ale i mimo školu
- seznámí na začátku roku žáky i rodiče s programem proti šikanování (třídní schůzky, webové stránky)
- řeší okamžitě projevy rizikového chování (ve spolupráci se školním metodikem prevence a výchovnou poradkyní)
- v průběhu školního roku nastavují se žáky pravidla třídy, žáky vedou ke slušnému chování, zabývají se podporou zdravých mezilidských vztahů

7. 7 Rodiče

- v případě podezření na šikanu týkající se nejen jejich dítěte, ale i ostatních spolužáků, informují třídního učitele nebo jiného pedagoga, školní metodičku prevence, výchovnou poradkyni nebo přímo vedení školy
- spolupracují se školou při řešení problémů
- v případě problémů spolupracují s PPP či jinými odbornými pracovišti

8. Komponenty programu

8.1 Zmapování situace – analýza a evaluace

- průběžná a soustavná diagnostika třídního klimatu pozorováním (všichni vyučující)
- dle potřeby diagnostika třídního klimatu pomocí nestandardizovaného dotazníku (TU, ŠMP)
- v případě podezření na již existující šikanu diagnostika prostřednictvím standardizovaného dotazníku (pracovník PPP)
- provádění písemných záznamů z jednání se žáky, jejich zákonnými zástupci a z jednání výchovné komise zabývající se problematikou vztahů mezi žáky, materiály archivuje (pedagog, účastníci jednání)
- provádět evaluaci v rámci celé školy, u závažných případů jednotlivě v dané třídě (třídní učitel, ŠMP, VP)
- vzájemně se informovat o veškerých výchovných problémech a výstupech z jednání s rodiči
- úzká spolupráce mezi třídními učiteli a vychovateli

8. 2 Základní postup při řešení šikanování

V případě podezření na šikanu každý pracovník školy neprodleně oznámí tuto skutečnost školnímu metodikovi prevence, výchovné poradkyni nebo vedení školy. Školní metodik prevence, výchovná poradkyně, vedení školy na základě odhadu stadia a formy šikanování rozhodnou, zda vyšetřování a řešení zvládne škola sama, nebo požádá o pomoc externí odborníky. Počáteční a obvyklou šikanu (první, druhé a někdy i třetí stadium) řeší škola obvykle sama. Pokročilá a komplikovaná šikany škola řeší ve spolupráci s externími odborníky, kteří jsou vybaveni pro řešení třetího, čtvrtého a pátého stadia, zejména z PPP, SVP, neziskovou organizací. Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývacím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť - například známky úzkostné poruchy.

Příloha č. 6. Postupy pro vyšetření a řešení šikany k Metodickému pokynu č. j. MŠMT21149/2016

První pomoc při počáteční šikaně:	Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:
1. odhad závažnosti a formy šikany; 2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi; 3. nalezení vhodných svědků; 4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory); 5. ochrana oběti; 6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru: a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření); b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku); 7. realizace vhodné metody: a) metoda usmíření; b) metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči); 8. třídní hodina: a) efekt metody usmíření; b) oznámení potrestání agresorů; 9. rozhovor s rodiči oběti; 10. třídní schůzka; 11. práce s celou třídou.	A. První (alarmující) kroky pomoci 1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany; 2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí B. Příprava podmínek pro vyšetřování 3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy; 4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi; 5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře); 6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům C. Vyšetřování 7. rozhovor s obětí a informátory; 8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků; 9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky; 10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi) D. Náprava 11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

8. 3 Motivování pedagogů pro změnu

Seznámit se skutečným stavem šikany je základním motivačním prvkem určujícím budoucí změnu. Klíčovým momentem je, aby pedagogičtí pracovníci výskyt šikany nejen neodmítali, ale aby ho ani nevnímali jako své osobní selhání. Neznalost skutečné situace ve škole je totiž pochopitelná, neboť podstatnou vlastností šikanování je jeho skrytost a nepřístupnost pro vnější okolí. Další fází motivace je důvěra ve školní program proti šikanování – má smysl ho realizovat, protože povede k řešení a odstranění nebo alespoň omezení šikany.

8. 4 Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

Dobrá komunikace jednotlivých pracovníků a vedení umožňuje pružně reagovat v krizových situacích.

Předávání informací:

- pravidelně – na poradách a pedagogických radách
- průběžně – kdokoli z pracovníků školy zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned je sdělí třídnímu učiteli, školní metodičce prevence, výchovné poradkyni a vedení školy
- doplňování knihovny odbornými publikacemi, časopisy (Třídní učitel, Prevence)
- speciální školení (pro výchovnou poradkyni a metodičku prevence) – předají informace ostatním
- supervize – bude prováděna v rámci spolupráce s okresní metodičkou prevence

8.5 Užíší realizační tým

ředitel školy, zástupci ředitele pro 1. a 2. stupeň, vedoucí vychovatelka, výchovný poradce, školní psycholog, školní metodik prevence, speciální pedagog

Ředitel školy – Mgr. Vítězslav Šos, v.sos@zsletovice.cz, tel. 516 474 734, +420 739 491 108

Zástupkyně ředitele pro 1. stupeň – Mgr. Iva Bajerová, i.bajerova@zsletovice.cz, tel. 516 414 607, +420 734 705 826

Zástupce ředitele pro 2. stupeň – Mgr. Zdeněk Štesl, z.stesl@zsletovice.cz, tel. 516 414 664, +420 734 705 820

Výchovná poradkyně a školní psycholožka – PhDr. Eva Hejlová, e.hejlova@zsletovice.cz, tel. 516 414 676

Speciální pedagog – Mgr. Renata Kostlánová, r.kostlanova@zsletovice.cz, tel. 516 474 548, +420 603 943 268

Školní metodik prevence – Mgr. Ivana Kotoulková, i.kotoulkova@zsletovice.cz

Vedoucí vychovatelka – Stanislava Brablecová, s.brablecova@zsletovice.cz, tel. 516 474 548

8. 6 Primární prevence v třídnických hodinách

Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy. Každá třída na začátku školního roku vypracuje svá „Pravidla třídy“ a řídí se jimi. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření (třídní učitelé, výchovná poradkyně, metodička prevence, vedení ZŠ, dozory).

8. 7 Primární prevence ve výuce

Téma prevence šikanování je zapracováno do jednotlivých vyučovacích předmětů (především prvouka, vlastivěda, občanská výchova, rodinná výchova, výchova ke zdraví, tělesná výchova a výtvarná výchova (viz Preventivní program školy). Učitelé se soustřeďují na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

8. 8 Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

Učitelé provádějí prevenci o přestávkách a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, lyžařský výcvikový kurz, školní družina), kde se zaměřují na budování zdravých vztahů mezi žáky i na prevenci negativních jevů.

ŠMP zajišťuje preventivní programy práce s dětmi prostřednictvím externích organizací a lektorů i prostřednictvím pedagogů školy.

8. 9 Ochranný režim

Školní řád stanovuje pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům a stanovuje způsob potrestání. V souladu s pracovním řádem je zajištěn dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet. Žáci jsou o nebezpečnosti šikany a její intolerance školou poučeni třídními učiteli.

8.10 Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou průběžně seznamováni s aktivitami ZŠ na webových stránkách školy. Konají se pravidelné schůzky s rodiči a rodiče mohou kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků v rámci konzultačních hodin nebo po předchozí domluvě.

Preventivní program školy i program proti šikanování jsou přístupny na webu školy.

8. 11 Školní poradenské pracoviště

Školní poradenské pracoviště (dále jen ŠPP) poskytuje poradenské a konzultační služby žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogům. K hlavním cílům ŠPP patří vedle péče o děti se speciálními vzdělávacími potřebami také iniciace aktivit vedoucích k vylepšení sociálního klimatu školy – posílení pozitivních vztahů mezi všemi subjekty školy a spolupráce v oblasti primární prevence.

Členové ŠPP:

Školní metodička prevence: Mgr. Ivana Kotoulková

Výchovná poradkyně a školní psycholožka: PhDr. Eva Hejlová

Speciální pedagožka: Mgr. Renata Kostlánová

9. Aktivita školy v oblasti prevence šikany

- poradenská činnost školní metodičky prevence a výchovné poradkyně
- stanovení pravidel chování ve Školním řádu školy
- aktivity zaměřené na práci třídního učitele s třídním kolektivem
- konzultační hodiny školní metodičky prevence a výchovné poradkyně a školní psycholožky, speciálního pedagoga (1x týdně)
- po domluvě konzultace s kterýmkoliv vyučujícím
- práce učitelů, případně školní metodičky prevence a výchovné poradkyně s třídním kolektivem
- tradiční školní akce
- výlety, exkurze
- organizace zájmové činnosti ve škole
- besedy zaměřené na prevenci
- tematické bloky ve výuce zaměřené na prevenci rizikového chování (Preventivní program školy)
- pravidelné vzdělávání školní metodičky prevence, výchovné poradkyně a vedení školy
- vzdělávání třídních učitelů v oblasti práce s třídním kolektivem

10. Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů nápravná opatření, z nichž některá přicházejí při šikanování v úvahu:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy)
- realizace individuálního výchovného plánu agresora
- snížení známky z chování

- převedení do jiné třídy (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek)
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

11. Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

- Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovskou odpovědnost týkající se osoby dítěte vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte. Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Rodiče pak mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.
- Škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena.
- Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních.
- Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou.

12. Šikana zaměřená na učitele: jak jí předcházet a jak ji řešit

Metodický pokyn č.j. MŠMT-21149/2016, Čl. 8 13.

12.1 Charakteristika

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám.

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a

autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.

Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným. Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.

Agresivní chování s cílem ublížit učiteli ze strany vedení (nejčastěji jako bossing), kolegů (nejčastěji jako mobbing), podřízených kolegů (nejčastěji jako staffing), nebo šikana ze strany zákonných zástupců nebude předmětem tohoto metodického pokynu, protože postrádá aspekt rizikového chování žáků. Tyto formy šikany patří do pracovněprávní problematiky a postupy řešení vymezuje zákoník práce, případně trestní zákoník či občanský zákoník. Jejich výskyt však zvyšuje pravděpodobnost pro výskyt šikany mezi žáky a také šikany zaměřené na učitele a jejich prevence a včasné a vhodné řešení musí být akcentovanou součástí vytváření bezpečného prostředí každé školy.

12. 2 Postupy pro prevenci šikany zaměřené na učitele

Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy uvedené v Čl. 3 tohoto metodického pokynu. Pravděpodobnost výskytu šikany zaměřené na učitele dále snižuje:

- Prevence stojí na celoškolském přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde. Uvědomění si rizika a jeho deklarace může významně snížit rozvoj šikany.
- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu.

- Pedagog posiluje zapojení žáků/studentů do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky/studenty zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod.
- Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
- Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
- Všímá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je; podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák/student cítí přijatý.

12. 3 Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele

Pro řešení šikany zaměřené na učitele platí doporučení uvedené v Čl. 4 tohoto metodického pokynu. Dále je důležité respektovat tyto zásady:

- Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Proto je zapotřebí, aby tuto skutečnost škola neočekávala a nevyžadovala. Naopak je zapotřebí, aby podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.
- Škola musí mít připravený krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.
- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě, vyžaduje-li to situace.
- Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechut k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.
- Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).

- Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.
- V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

13. Právní odpovědnost školy

Metodický pokyn č.j. MSMT-21149/2016, Čl. 9

Škola má odpovědnost za žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Podle vyhlášky č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, odpovídá i za škodu způsobenou žákům v době vykonávání přechodného dohledu, tj. při vyučování a v přímé souvislosti s ním.

Ředitel školy nese také odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance dle § 101 a § 102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona).
- Škola ohlašuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo. Situace ohrožení dítěte přitom musí trvat po takovou dobu nebo nabývat takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte anebo je nebo může být příčinou nepříznivého vývoje dítěte (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů); v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které sice výše uvedeným nebyly oznámeny, avšak které jsou svou povahou velmi závažné a nasvědčují tomu, že dítě se nachází v nepříznivé sociální situaci, jelikož jeho přirozené prostředí nedokáže dostatečným způsobem naplňovat své funkce při zajišťování přiměřené ochrany příznivého vývoje dítěte.
- OSPOD vstupuje do řešení těch případů agresivního chování dítěte ve škole, v nichž jsou tyto projevy pouze sekundárním důsledkem nepříznivé sociální situace dítěte a jeho rodiny a v nichž je třeba dítěti a jeho rodině zprostředkovat a zajistit odpovídající pomoc a podporu prostřednictvím

nástrojů sociální práce. Základními nástroji práce OSPOD je vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a individuální plánování koordinované intervence.

- Dalším významným nástrojem OSPOD pro řešení nepříznivé sociální situace dítěte a jeho rodiny jsou případové konference, tj. případová setkání těch osob, které mohou dítěti a jeho rodině poskytnout odpovídající pomoc a podporu, které staví dítě a jeho rodinu do centra řešení jejich situace a které vychází z principu partnerství a spolupráce, jakož i z principu důvěrnosti, diskrétnosti a bezpečného prostoru pro vzájemné sdílení informací. Případová konference je nástrojem případové práce (tzv. case managementu), což determinuje pravidla, která je třeba v jejím rámci respektovat. Vymezení okruhu zúčastněných osob je plně v kompetenci sociálního pracovníka, který bude vycházet z předmětu případové konference. Zástupce školy může být na případovou konferenci přizván, pokud on sám jako fyzická osoba, s ohledem na význam, který zastává ve vztahové síti dítěte, či škola jako instituce mohou s ohledem na konkrétní okolnosti případu přispět k řešení situace dítěte a jeho rodiny. Pokud je zástupce školy na konferenci účasten, pak je ze zákona vázán zachováváním mlčenlivosti (dle § 57 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí). Informace, které se na konferenci dozví, jím nesmí být nikam přeneseny, ani do prostoru školy. Pokud jedním z výstupů případové konference bude přijetí konkrétního opatření za účelem úpravy podmínek ve školním prostředí, je třeba postupovat v souladu se školským zákonem. Není přitom nezbytné na půdě školy sdělovat, že konkrétní opatření je přijímáno jako jeden z výstupů případové konference, a to z důvodu ochrany dítěte před případnou stigmatizací. Je třeba zdůraznit, že nástroj případových konferencí není výlučným nástrojem OSPOD při poskytování sociálněprávní ochrany dětí, ale může být využit i školou bez nutnosti účasti OSPOD jako nástroj případové práce při řešení situace ve třídě či škole, v níž je třeba uskutečnit setkání více osob a koordinovat jejich další postupy.

- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení Policie ČR. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyrozumění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte.

14. Trestně-právní hledisko šikany

Metodický pokyn č.j. MSMT-21149/2016, Čl. 10

14. 1 Trestné činy spojené se šikanou

V zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“) ani v jiném zákoně není šikana sama o sobě definována jako trestný čin nebo přestupek, přesto šikana může svým charakterem naplňovat znaky některého z přestupků či trestných činů.

Protiprávní jednání s prvky šikany může být kvalifikováno jako přestupek dle zákona číslo 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“). Nejčastěji se bude jednat o přestupky proti občanskému soužití dle ustanovení § 49 odst. 1 zákona o přestupcích (např. ublížení na cti, vyhrožování újmou na zdraví atd.). Za přestupek je odpovědná osoba starší 15 let.

Závažnější forma šikany může vykazovat znaky skutkové podstaty například těchto trestných činů: proti zdraví: § 145 Těžké ublížení na zdraví; § 146 Ublížení na zdraví; proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství: § 171 Omezování osobní svobody; § 173 Loupež; § 175 Vydírání; § 177 Útisk; dále pak trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti: § 185 Zásilnění; § 186 Sexuální nátlak; § 187 Pohlavní zneužití; § 191 Šíření pornografie; § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií; trestných činů proti majetku: § 205 Krádež; § 228 Poškození cizí věci; konečně se může jednat i o trestné činy narušující soužití lidí: § 353 Nebezpečné vyhrožování; § 354 Nebezpečné pronásledování.

Je-li šikana motivována důvody, jako jsou zdravotní postižení, etnicita, náboženství a podobně, a splňuje-li znaky podle příslušných níže uvedených ustanovení trestního zákoníku, lze v určitých případech uvažovat také o trestném činu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, případně i podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 355, resp. 356 trestního zákoníku). Takovýto motiv může rovněž u některých výše uvedených trestných činů podmiňovat užití přísnější klasifikace, tedy možnost udělení vyššího trestu.

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (tzv. stalking, § 354 trestního zákoníku) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých
- účast na sebevraždě (§ 144 trestního zákoníku) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem přimět ji k sebevraždě, kterou skutečně spáchá či se o ni pokusí
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 trestního zákoníku) – např. porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 trestního zákoníku), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti
- pomluva (§ 184 trestního zákoníku) – např. vytvoření webových stránek, které nepravdivě zesměšňují oběť
- šíření pornografie dle § 191 trestního zákoníku (viz sexting), výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (dítětem se rozumí osoba mladší 18 let) dle § 192 trestního zákoníku

14. 2 Trestní odpovědnost

Ve smyslu zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, je trestně odpovědnou osoba starší 15 let, která je dostatečně rozumově a mravně vyspělá. Pro účely zákona o soudnictví ve věcech mládeže se pak takový trestný čin označuje jako provinění. V případě jednání vykazujícího znaky trestného činu, kterého se dopustilo dítě mladší 15 let, se hovoří o činu jinak trestném. I když dítě mladší 15 let není trestně odpovědné, mohou mu být dle tohoto zákona soudem pro mládež uložena opatření potřebná k jeho nápravě. Činu jinak trestného se může dopustit též mladistvý (osoba starší 15 a mladší 18 let, která je trestně odpovědná), který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat protiprávnost činu nebo ovládnout své jednání.

14. 3 Povinnost překazit a oznámit trestné činy uvedené v trestním zákoníku

Přestože, jak bylo řečeno výše, šikana není sama o sobě definována jako trestný čin nebo přestupek, může svým charakterem naplňovat znaky protiprávního jednání na úrovni přestupku nebo trestného činu. Trestní zákoník zakládá v určitých případech povinnost některým činům zabránit, a jiné zmíněným orgánům ohlásit. Smyslem ustanovení o trestnosti nepřekažení trestnému činu je zabránit spáchání některých závažných činů a tím chránit společnost před jejich důsledky. S účinností od 1. 12. 2016 se rovněž níže popsaných trestných činů bude moci dopustit i sama škola jako právnická osoba, kdyby například úmyslně zatajovala, že u nich uvedeným trestným činům dochází.

- Povinnost překazit páčání nebo spáchání trestného činu (§ 367 trestního zákoníku): kdo se dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestné činy v tomto ustanovení vyjmenované, má povinnost spáchání nebo dokončení takového činu překazit. Jestliže to neudělá a nebránilo mu v tom okolnosti v tomto ustanovení vyjmenované, sám spáchal trestný čin nepřekažení trestného činu a vystavuje se tím trestnímu postihu. Překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. V případě šikany by se mohlo jednat například o následující trestné činy: vraždy (§ 140), zabití (§ 141), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), zbavení osobní svobody (§ 170), loupeže (§ 173), vydírání (§ 175), znásilnění (§ 185), pohlavního zneužití (§ 187), krádeže (§ 205).

- Neoznámení trestného činu (§ 368 trestního zákoníku): kdo se dozví, že jiný spáchal trestné činy v tomto ustanovení vyjmenované, je povinen to bez odkladu oznámit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Jestliže to neudělá a nebránilo mu v tom okolnosti v tomto ustanovení vyjmenované, sám spáchal trestný čin neoznámení trestného činu a vystavuje se tím trestnímu postihu. V případě šikany by se mohlo jednat například o následující trestné činy: vraždy (§ 140), těžkého ublížení na zdraví (§ 145), zbavení osobní svobody (§ 170).

- V uvedených případech má každý povinnost vyjmenované jednání buď překazit, anebo o něm informovat státního zástupce nebo policejní orgán. V ostatních případech povinnost ze zákona sice nevznikla, ale to neznamená, že oznamovat nelze 21 (nenásleduje sankce za neoznámení). Zároveň je však třeba mít na paměti, že úmyslně lživé obvinění jiného ze spáchání trestného činu může samo představovat trestný čin křivého obvinění (§ 345). Právnické osoby vykonávající činnost škol, jako poskytovatelé veřejné služby, by měly u každého protiprávního jednání spáchaného v jejich jurisdikci, které naplňuje znaky trestného činu, tyto skutečnosti oznamovat, a to zejména proto, že příjemci jejich služeb jsou žáci, kteří ve většině případů nemohou svá práva účinně vymáhat a jsou proto odkázáni na pomoc druhých (viz odst. 3, bod 3).

Při oznamování a zjišťování informací je zapotřebí mít na paměti presumpci neviny, tedy dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět jako by byl vinen.

15. Podávání podnětů, stížností a oznámení

Škola má stanovený jasný a jednoznačný postup pro příjem podnětů a stížností ze strany zaměstnanců, žáků a zákonných zástupců, a to i anonymně. Takový postup jasně deklaruje:

- kam a jak podnět či stížnost podat

- jak bude s podnětem či stížností naloženo – kde, kdy a jakým způsobem
- jak postupovat v případě nespokojenosti s vypořádáním.

V případech podezření nebo již prokazatelných projevů šikany, které nejsou bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně školní metodičky prevence či výchovné poradkyně, je nutné se obrátit na ředitele školy. Pokud by se projevila nečinnost i ze strany ředitele a postup školy v řešení šikany byl nedostatečný, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost nebo oznámení České školní inspekci (dále jen „ČŠI“). Stížnost nebo oznámení podané písemně, osobně nebo v elektronické podobě se přijímají na všech pracovištích ČŠI. V případě, že stěžovatel požádá o utajení své totožnosti, zaručuje ČŠI anonymitu při prošetřování. Je však důležité, aby ve stížnosti byly popsány všechny podstatné okolnosti, včetně identifikace školy. Při šetření zřizovatelem a ČŠI bývá do týmu zařazen specialista na řešení šikany. Současně je možné stížnost podávat školskému ombudsmanovi (ombudsman@msmt.cz), veřejnému ochránci práv (podatelna@ochrance.cz) a na příslušné státní zastupitelství. V případě, že stížnost či oznámení zasahuje oblast pracovně-právních vztahů, je možné se obrátit na příslušný inspektorát práce. Další možností je pak řešení sporu podáním žaloby na ochranu osobnosti nebo pomocí antidiskriminačního zákona u soudu.

Vypracovala – Ivana Kotoulková, ŠMP

Aktualizace – 12. 9. 2023

Příloha 2

Základní škola Letovice, příspěvková organizace

Komenského 5, 679 61 Letovice

Tel.: 516 474 548

e-mail: skola@zsletovice.cz

www.zsletovice.cz

Krizový plán

Cílem krizového plánu je stanovit závazný postup pro všechny pracovníky školy v případě podezření či výskytu sociálně patologických jevů mezi žáky. V případě, že škola bude mít podezření na užívání návykových látek či na výskyt jiného rizikového chování, bude postupovat dle Školního řádu a Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (viz nástěnka ve sborovně). Na pohovoru s žákem se bude aktivně podílet dle konkrétní situace třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence, zástupci ředitele školy či ředitel školy. Věc bude oznámena zákonným zástupcům, případně jim bude doporučen pohovor s odborníky. O všech opatřeních bude veden i písemný záznam. V případě nezájmu zákonných zástupců bude kontaktován OSPOD.

ŠIKANA

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických či psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině. Zahrnuje útoky fyzické i slovní, nově také prostřednictvím elektronické komunikace, tzv. kyberšikana, viz Školní program proti šikanování.

První stadium: Zrod ostrakismu. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace. V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra. Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy. Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k

vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

➤ škola má nastavena konkrétní a srozumitelná pravidla chování žáků ve svém školním řádu za porušení pravidel jsou vyvozeny důsledky

➤ ve třídě jsou nastavena třídní pravidla, provádí se pravidelný monitoring varovných signálů výskytu šikany

Postup školy při podezření na šikanu:

1. Učitel co nejdříve oznámí své podezření vedení školy, metodikovi prevence, výchovnému poradci a konzultuje s nimi další postup.

2. Metodik prevence, výchovná poradkyně, zástupci ředitele školy, ředitel školy, nebo třídní učitel individuálně pohovoří s informátory a oběťmi.

3. Společně naleznou vhodné svědky a individuálně s nimi pohovoří. Nikdy nesmí společně vyšetřovat agresora a svědky, nebo konfrontovat oběti a agresory!

4. Zajistí ochranu obětí. Spojí se s rodiči obětí, konzultují výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosí je o pomoc.

5. Na základě zjištěných informací posoudí výchovná komise, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti.

6. Pokud jde o šikanu v pokročilém stádiu, požádá škola o pomoc externí odborníky.

7. V případě počáteční šikany zvolí vhodnou metodu:

a) Metodu usmíření (individuální rozhovory s oběťmi a agresory).

b) Metodu vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči).

8. Škola individuálně pozve rodiče agresorů. Seznámí je se situací, sdělí jim navrhovaná opatření a požádá je o spolupráci.

9. Škola individuálně pozve rodiče obětí šikany. Seznámí je se situací, domluví se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik...)

10. Na třídnické hodině třídní učitel (případně ve spolupráci s MP, VP, ŘŠ) rozebere situaci (vynechá citlivé detaily), vysvětlí nebezpečí šikany a důsledky. Oznámí potrestání viníků.

11. Třídní učitel s metodikem prevence budou se třídou dále pracovat. Podle potřeby požádají o pomoc externí odborníky.

Postup školy v případě brutální šikany:

1. Učitel musí zvládnout svůj vlastní šok, zastavit násilí a postarat se o oběť, poskytnout jí nejnutnější pomoc a ochranu.
2. Učitel zalarmuje kolegy a informuje vedení školy, třídu nesmí nechat bez dozoru.
3. Učitelé by měli zabránit tomu, aby se třída mezi sebou domluvila, zamezit křivé skupinové výpovědi. Někdo by měl s žáky zůstat a hlídat je. Také je možné rozdělit je do skupin. Ale i ty musejí zůstat pod dozorem.
4. Pokud je postižený žák vážně zraněný, zavolají záchranku a informují rodiče. Pokud zraněný není, i tak je třeba ho chránit, pomáhat mu překonat prožité trauma, uklidnit ho a utěšit, snažit se mu dodat pocit bezpečí.
5. Škola je povinna nahlásit celou věc policii, současně naváže kontakt se specialistou na šikanování.
6. Škola v ten samý den zahájí vlastní vyšetřování.

KYBERŠIKANA

Pojem kyberšikana představuje úmyslné urážky, vyhrožování, zesměšňování nebo obtěžování druhých prostřednictvím moderních komunikačních prostředků většinou v delším časovém období. Pachatel často jedná anonymně, takže oběť netuší, od koho útoky pochází.

Postup školy v případě oznámení kyberšikany, která probíhá mimo školu:

1. Zajistit ochranu oběti – doporučit, aby okamžitě přerušila veškerou komunikaci s útočníkem.
2. Informovat rodiče a doporučit jim, aby se obrátili na Policii ČR.
3. Doporučit rodičům a žákovi, aby si zajistili všechny dostupné důkazy, žák nesmí nic mazat, vše vytisknout a archivovat.
4. Zapsat záznam o oznámení a rozhovoru s obětí a zákonnými zástupci.

Postup školy v případě kyberšikany, která probíhá na půdě školy:

1. Zajistit ochranu oběti – doporučit, aby okamžitě přerušila veškerou komunikaci s útočníkem.
2. Zajistit všechny dostupné důkazy, vyšetřit všechny souvislosti, požádat o pomoc IT kolegu, IT experta, vše vytisknout. Požádat o pomoc Policii ČR, PPP, OSPOD, webové prostředí, kde ke kyberšikaně došlo,....
3. Požádat útočníka, aby se svého jednání zdržel, upozornit ho na protiprávní jednání.
4. Informovat a poučit rodiče. Dále postupovat podle stejných pravidel jako v případě vyšetřování šikany.

5. Žádat konečný verdikt a informace od všech zapojených institucí a zákonných zástupců.
6. Potrestat agresora v souladu se školním řádem.

TABÁKOVÉ VÝROBKY

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

Postup školy při užití tabákového výrobku žákem:

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Pedagogický pracovník odebere žákovi výrobek a zajistí, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Třídní učitel/ŠPP o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka
4. Třídní učitel informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
5. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.
6. V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany.

ALKOHOL

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, nebo je v konzumaci alkoholu podporovat.

Postup školy při požití alkoholu žákem:

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Pedagogický pracovník žákovi alkohol odebere a zajistí, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu hrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
4. Pedagogický pracovník sepíše o události záznam s vyjádřením žáka (pokud nehrozí akutní nebezpečí), který založí metodik prevence do své agendy.
5. Pedagogický pracovník informuje vedení školy, třídního učitele a metodika prevence.
6. Škola vyrozumí zákonného zástupce žáka, že žák konzumoval alkohol ve škole. Pokud není žák schopen výuky, vyzve ihned zákonného zástupce, aby si žáka vyzvedl.
7. Pokud není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.

8. Žákovi bude uděleno výchovné opatření. Za rizikové a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.

9. Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně právní ochrany dítěte.

10. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Postup školy při nálezů alkoholu ve škole:

1. Pracovník školy tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
3. Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
4. Zpracují stručný záznam o události.

Postup školy při nálezů alkoholu u žáka:

1. Pracovník školy zabavenou tekutinu nepodrobuje žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
3. O nálezů sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
4. Škola o nálezů vyrozumí zákonného zástupce nezletilého žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož nezletilého žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte.

NÁVYKOVÉ LÁTKY

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

Postup školy při užití návykové látky žákem:

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci návykové látky v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Pedagogický pracovník žákovi návykovou látku odebere a zajistí, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
4. Pedagogický pracovník sepiše o události záznam s vyjádřením žáka (pokud nehrozí akutní nebezpečí), který založí metodik prevence do své agendy.
5. Pedagogický pracovník ihned vyrozumí vedení školy, následně informuje třídního učitele a metodika prevence.
6. Škola vyrozumí zákonného zástupce žáka, že žák konzumoval návykovou látku ve škole. Pokud není žák schopen výuky, vyzve ihned zákonného zástupce, aby si žáka vyzvedl. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
7. Pokud není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.
8. Škola splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
9. Žákovi bude uděleno výchovné opatření. Je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání návykových látek je porušením školního řádu.
10. O události sepiše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem návykové látky, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Postup školy při nálezu návykové látky ve škole:

1. Pracovníci látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem.
3. O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
4. V případě časové překážky na straně Policie ČR se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

Postup školy při zadržení návykové látky u žáka:

1. Pracovníci látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
3. Sepíše záznam s vyjádřením žáka. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.

4. O nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
5. V případě, že se žák látkou intoxikoval a je přivolán lékař, předají látku lékaři.
6. V případě důvodného podezření, že některý žák má u sebe návykovou látku, pracovníci školy vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
7. Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

Postup školy při zjištění distribuce návykové látky ve škole:

1. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
2. Škola vyrozumí také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany.

ZÁŠKOLÁCTVÍ

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka ve škole. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku.

Postup školy při záškoláctví:

1. O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel vedení školy.
2. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel ve spolupráci se ŠPP. O pohovoru provedou písemný záznam, do něhož uvedou způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem.
3. Pokud má žák víc než 10 neomluvených hodin, svolá ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitelka školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, zástupce rady školy, popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis.
4. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.
5. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací orgánu sociálně-právní ochrany dětí.
6. V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek, nebo je-li neomluvená absence žáka příliš vysoká, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR.

VANDALISMUS

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje ničením školního majetku nebo jeho poškozováním a ničením majetku ostatních žáků a žákyň, případně dalších členů školní komunity.

Postup školy při řešení vandalismu:

1. Pedagogický pracovník promluví se žákem a snaží se zjistit příčinu jeho chování.
2. O způsobené škodě provede záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...
3. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, bude preferovat tento způsob náhrady škody.
4. Úmyslně způsobenou škodu nahradí zákonný zástupce žáka.
5. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.
6. Informování zákonného zástupce:
 - a) V případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá, je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu.
 - b) V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznámí rodičům vždy.
7. Informování Policie ČR:
 - a) pokud se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci.
 - b) pokud o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.
8. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, nahlásí škola toto jednání na OSPOD.

KRÁDEŽE

Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho, a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod.

Postup školy při řešení krádeže:

1. Pedagogický pracovník se musí zabývat každou zjištěnou nebo nahlášenou krádeží a vyšetřit ji. Při proslovech k dětem nezačíná slovy, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor a vy jste jim říkali, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj.
2. Provede šetření o krádeži, pečlivě se zabývá příčinami a udělá záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...
3. Zákonný zástupce poškozeného vyrozumí ihned, rodiče zloděje až poté, kdy bude přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly.
4. S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalismu.

5. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.

6. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumí Policii ČR.

7. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, hlásí škola toto jednání na OSPOD.

PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY (mentální anorexie, mentální bulimie)

Při podezření na PPP u žáka pedagog se zavazuje informovat:

- Pediatra
- Rodiče vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se.

SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN (Child Abuse and Neglect)

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy.

Postup školy v případě, že se dítě se svěří učiteli osobně:

1. Uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost.
2. Seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob (ředitel školy, ŠMP, VP).
3. Pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřílo.
4. Komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii.
5. Vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii.
6. Ohlásit na policii.
7. Ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro něj uděláte všechno, co je ve vašich silách.
8. Jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit.

Postup školy v případě, že se informaci se učitel dozví z ankety, dotazníku:

V každém případě je nutné navázat o přestávce nebo po vyučování rozhovor tak, aby nevznikla nežádoucí pozornost. Jestliže dítě potvrdí domněnku, postupuje se dle výše uvedeného návodu. Dítě je nutné volně vyslechnout.

Postup školy v případě, že se informaci se učitel dozví od spolužáků či jiných zdrojů:

Přemýšlet, zda tomu nasvědčuje i vaše pozorování. Pokusit se s dítětem navázat rozhovor. Prostředníkovi sdělit, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo. Při nejistotě je nezbytné oznámit věc orgánu sociálně-právní ochrany dítěte, který ji prošetří.

Dítě je obětí sexuálního napadení

Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom je třeba urychleně vše oznámit policii, rodičům a orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Chovat se pevně a jednoznačně a dítě neopouštět až do příchodu rodičů.

HOMOFOBIE

Homofobie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem.

Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga:

1. Pedagog by měl zastávat citlivý přístup k žákům a studentům, jejichž pohlavní či sexuální identita je odlišná či diskutabilní.
2. Nesnažit se tuto odlišnost veřejně komentovat, zvláště pak negativním způsobem, a to i tehdy, je-li konkrétní jedinec vyučujícímu nesympatický či působí extravagantním dojmem. Naopak je vhodné reagovat na eventuální homofobní poznámky ze strany žáků.
3. Je vhodné připomenout, že příslušníci těchto menšin mají nejen podle zákona stejná práva, ale mnohé osobnosti z řad sexuálních menšin významně přispěli k duchovnímu vývoji lidstva. Především je ale třeba sledovat vztahy v třídním kolektivu a podporovat integraci těch žáků, kteří jsou v něm znevýhodněni.
4. V žádném případě není vhodné snažit se před třídním kolektivem analyzovat sexuální orientaci nebo genderovou identitu některého ze žáků. Taková situace může být pro dotyčnou osobu vysoce stresující a eventuální nepřátelské projevy vůči ní se tím mohou spíše podpořit, byť je záměr vyučujícího odlišný.
5. Má-li pedagog důvody domnívat se, že některý ze žáků má problémy přímo se svou sexuální orientací či pohlavní identitou, je nutné se žákem promluvit.

EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFOBIE, ANTISEMITISMUS

Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga:

1. Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních nebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu.
2. Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
3. Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.
4. Nabídnout alternativní volnočasové aktivity.
5. Zaměřit výuku na tyto problémy.
6. Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.
7. Pozvat experty k diskusi s žáky.

8. Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci.

9. V případě závažných projevů (především násilných) informovat bezpečnostní složky (Policii ČR)

Nevhodné přístupy:

- Moralizování a skandalizace bez obeznámenosti s problematikou mládeže a extremismu
- Přejímání extremistických názorů do výuky a argumentace s cílem zalíbit se extremisticky orientované mládeži.

RIZIKOVÉ SPORTY, DOPRAVA

Rizikové chování v dopravě můžeme obecně charakterizovat jako takové jednání, které vede v rámci dopravního kontextu k dopravním kolizím a následně k úrazům nebo úmrtím.

Doporučený postup při zjištění rizikového sportu/dopravy:

Problematické se věnuje ve velké míře 1. stupeň a dopravní výchova, při zachycení signálu, že se žák (žáci) věnuje extrémně nebezpečnému sportu, okamžitě informovat rodiče, intervence na téma bezpečnost a ochrana zdraví, odpovědnost za svůj život a zdraví. Vyučující, který daný fakt zjistí, informuje: třídního učitele, výchovného poradce, rodiče, v odůvodněných případech je dále možné kontaktovat OSPOD či Policii ČR

Doporučený postup v případě drobného úrazu ve škole:

1. Úraz ošetří pedagog přítomný na výuce (dozoru, je-li přestávka).
2. Ošetřující pedagog nahlásí úraz třídnímu učiteli žáka a zapíše úraz do Knihy úrazů (u hospodářky školy).
3. Třídní učitel dle závažnosti úrazu informuje zákonné zástupce žáka, případně je vyzve k vyzvednutí žáka, je-li třeba následné lékařské vyšetření/ošetření.

AGRESE A ŠIKANA VŮČI UČITELI

Při normálním důstojném průběhu komunikace mezi pedagogy a žáky by se to nemělo stávat. Výjimky mohou představovat děti s poruchami chování, které se v afektu mohou verbálního útoku dopustit. Pedagog se řídí krizovým plánem školy.

Doporučený postup:

1. Jakmile se žák začne chovat agresivně, začne vyskakovat nebo je zřejmé, že je rozrušený, okamžitě se s ním přestaňte dohadovat. Snižte hlas do klidnější polohy, mluvte spisovně, jasně a snažte se hovor ukončit nějak neutrálně.
2. Je úplně jedno, kdo je v právu, kde je pravda a tak podobně, nejdůležitější je, aby se dítě uklidnilo a pominula aktuální hrozba.

3. Důležitá je podpora zbytku třídy, kdyby útočník vytáhnul nějakou zbraň, budete jejich pomoc potřebovat. Alespoň jeden z nich musí najít chuť a odvalu doběhnout pro někoho dospělého.

4. Za „normálních“ okolností se útoky pohybují pouze ve verbální rovině. Jestliže se dítě zvedne a začne vám sprostě nadávat uprostřed hodiny, je to ošemetná situace. Důležité je, aby nestrhnulo celou třídu. Jakmile začnou bučet, hučet, nadávat a pokřikovat všichni, zvládá se to dost těžko.

5. Jde-li o osamělého útočníka, který je rozčilený, platí to stejné, co při hrozbě fyzickým útokem.

6. Jestliže je útočník chronicky drzý nebo se potřebuje jen nějak vyjádřit, pomáhají dlouhé vážné pohledy. Rozhodně nepomáhá hádání se s útočníkem. Za každou cenu musíte udržet třídu na své straně! Jakmile se zapojí do agrese víc dětí, začíná to být nebezpečné.

VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ

Pro potrestání agresorů lze použít následující běžná výchovná opatření:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitelky školy.
- Snížení známky z chování.
- Doporučení rodičům obětí i agresorů návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež
- Doporučení návštěvy PPP, etopeda, dětského psychologa, dětského lékaře, či jiného specializovaného pracoviště.

V mimořádných případech se použije další opatření:

- Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- Vyrozumění policejního orgánu, došlo-li k závažnějšímu případu šikanování.

Kontakty:

Ředitel školy – Mgr. Vítězslav Šos, v.sos@zsletovice.cz, tel. 516 474 734, +420 739 491 108

Zástupkyně ředitele pro 1. stupeň – Mgr. Iva Bajerová, i.bajerova@zsletovice.cz, tel. 516 414 607, +420 734 705 826

Zástupce ředitele pro 2. stupeň – Mgr. Zdeněk Štesl, z.stesl@zsletovice.cz, tel. 516 414 664, +420 734 705 820

Výchovná poradkyně a školní psycholožka – PhDr. Eva Hejlová, e.hejlova@zsletovice.cz, tel. 516 414 676

Školní metodik prevence – Mgr. Ivana Kotoulková, i.kotoulkova@zsletovice.cz

Vedoucí odloučeného pracoviště Tyršova - Mgr. Daniela Kalhousová, d.kalhousova@zsletovice.cz, +420 737 570 141

Okresní metodik prevence – Olga Trmačová, trmacova@opppvyskov.cz, tel. 516 417 431

Policie ČR, obvodní oddělení Letovice – tel. 974 631 770

OSPOD Boskovice – kurátor PhDr. René Kvapil, rene.kvapil@boskovice.cz, tel. 516 488 776

Vypracovala – Ivana Kotoulková, ŠMP

Aktualizace – 12. 9. 2023

Příloha 3

Základní škola Letovice, příspěvková organizace

skola@zsletovice.cz tel. 516 474 548

Krizový plán při mimořádné události

(včetně neoprávněného vniknutí osoby do objektu, přítomnost neznámé nebo nebezpečné látky v objektu, útok vedený zvenčí nebo zevnitř apod.)

Metodický pokyn MŠMT č. j. MSMT – 1981/2015-1

1. Při zjištění nebezpečné situace žák neprodleně informuje nejbližšího pracovníka školy. Pracovník školy neprodleně informuje ředitele školy Vítězslava Šosa (ředitelna, tel. 516 474 734), zástupkyni ředitele pro 1. stupeň Ivu Bajerovou (kancelář zástupkyně, tel. 516 414 607), zástupce ředitele pro 2. stupeň Zdeňka Štesla (kancelář zástupce, tel. 516 414 664) nebo další pověřenou osobu.
2. Pověřená osoba dle povahy situace neprodleně informuje jednotky IZS (SDH, HZS, LSPP, Policie ČR), popř. zřizovatele školy.
3. Všichni přítomní dodržují pokyny pověřených pracovníků školy, chrání zdraví své i všech dalších, zbytečně se nevystavují rizikům.
4. Při koordinaci evakuace se řídí pokyny vedoucích zásahu.
5. Neprodleně hlásí jakákoliv omezení a zranění, dle možnosti pomáhá zraněným.
6. Pověřený pracovník neprodleně informuje zákonné zástupce žáků.
7. Mimořádná situace končí pokynem vedoucího zásahu.
8. Všichni mají právo na pomoc a následnou podporu.

Telefonní kontakty

Ředitel školy – Mgr. Vítězslav Šos, v.sos@zsletovice.cz, tel. 516 474 734, +420 739 491 108

Zástupkyně ředitele pro 1. stupeň – Mgr. Iva Bajerová, i.bajerova@zsletovice.cz, tel. 516 414 607, +420 734 705 826

Zástupce ředitele pro 2. stupeň – Mgr. Zdeněk Štesl, z.stesl@zsletovice.cz, tel. 516 414 664, +420 734 705 820

Vedoucí odloučeného pracoviště Tyršova – Mgr. Daniela Kalhousová, d.kalhousova@zsletovice.cz, +420 737 570 141

Policie ČR, obvodní oddělení Letovice – tel. 974 631 770

SDH Letovice – tel. 516 474 102

HZS Boskovice – tísňové volání 150, 950 612 111

LSPP výjezd Boskovice – tísňové volání 155, 516 491 111

Vypracovala – Ivana Kotoulková, ŠMP; aktualizace – 12. 9. 2023

Příloha 4

Základní škola Letovice, příspěvková organizace

skola@zsletovice.cz tel. 516 474 548

Strategie prevence a řešení školní neúspěšnosti žáků

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 27/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

1. Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického chápána jako selhávání nezletilého v podmínkách školního edukačního programu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole. Nejedná se pouze o špatný prospěch, ale rovněž o vytváření negativních psychických postojů a emočních stavů k vlastnímu učení, vzdělávání, učitelům a škole obecně. Bývá důsledkem nevyváženosti ve vývoji osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci, volných vlastnostech a v neposlední řadě také v rodinném prostředí. Neprospěch je téměř vždy způsoben souborem mnoha příčin, které je třeba včas rozkrýt a přijmout účinná opatření směřujících k nápravě. Podpora školního úspěchu vychází zejména z atmosféry školy, ve které je podporováno vzdělávání každého žáka zejména dobrými mezilidskými vztahy jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy.

2. Faktory školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vymezena řadou faktorů:

- osobnost dítěte – snížená inteligence, poruchy učení, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži
- poruchy chování, PAS
- zdravotní problémy žáka – dlouhodobá absence
- vysoká absence
- změna ŠVP v důsledku přestěhování, přechodu na jinou školu
- nepodnětné rodinné prostředí, střídavá péče
- rodinné prostředí s nezájmem o školu a školní dění, nezájem rodičů o spolupráci se školou
- nadměrně ochranné rodinné prostředí
- dítě ohrožené sociálně nežádoucími jevy (zhoršená rodinná situace, šikana, domácí násilí, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole, ve třídě, ve vztahu s učitelem), ohrožení sociálně patologickými jevy
- dítě – cizinec

3. Žák je ohrožen školní neúspěšností, když ...

- na konci pololetí z některých předmětů neprospěl, nebo je z některých předmětů nehodnocen

- svým chováním soustavně porušuje školní řád a jsou vůči němu uplatňována výchovná opatření
- jeho příprava není systematická, dlouhodobě neplní zadané úkoly

4. Doprovodné projevy při školní neúspěšnosti

- neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
- poruchy chování – zvýšená absence v některém předmětu, nebo celková absence, záškoláctví
- obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

5. Přecházení školní neúspěšnosti

- klást na dítě přiměřené nároky
- dbát na jeho pravidelnou docházku do školy
- systematická příprava na vyučování
- Požadovat plnění zadaných úkolů
- zdůrazňovat jeho pozitivní stránky
- oceňovat jeho jedinečnost
- umožňovat žákům vyslovovat vlastní názory
- podporovat aktivitu žáků, dát mu příležitost zažít úspěch
- motivovat žáky, rozebírat s ním jeho úspěchy
- vyhýbat se negativnímu srovnávání
- věnovat pozornost rodinnému zázemí žáka

6. Pravidla pro řešení školní neúspěšnosti

Včasně podchycení žákových potíží jednotlivými vyučujícími, kteří vyhodnotí, zda jde o ojedinělý výpadek, nebo trvalejší problém, v takovém případě vyučující o neúspěšnosti informují třídního učitele. Podle závažnosti problému třídní učitel kontaktuje rodiče, nabídne osobní jednání s jednotlivými vyučujícími, případně s výchovným poradcem, školním psychologem, speciálním pedagogem nebo metodikem prevence. Kromě individuálních pohovorů je možné svolat jednání výchovné komise. O jednáních se vedou písemné záznamy, které vždy obsahují doporučení školy a postoj rodičů (individuální doučování, vyšetření v PPP, apod.).

Je uplatňován třístupňový model péče:

1. Individuální pomoc vyučujícího v rámci běžné výuky.
2. Zapojení školního poradenského pracoviště.
3. Zapojení školského poradenského zařízení (PPP/SPC).

Základem účinného řešení školní neúspěšnosti je správné rozpoznání příčin, viz výše uvedené faktory.

Vedení školy vyhodnocuje, zda ke zvýšené neúspěšnosti nedochází jen u některých vyučovacích předmětů, nebo jen u některých vyučujících. Na toto téma případně zaměřuje svoji kontrolní a hospitační činnost, zajišťuje zpětnou vazbu od rodičů žáků.

Na základě této diagnostiky se stanoví možná opatření:

- zvýšená motivace žáka k učení – důraz na pozitivní hodnocení, stanovení přiměřeného rozsahu učiva, podpůrné pomůcky (přehledy), využití pomoci spolužáků, podpůrné aktivity – oznamování termínů písemných prací a zkoušení, slovní hodnocení

- zajišťování vhodných pomůcek vzhledem k odlišným stylům učení (preference vizuálního nebo audio vnímání)
- žáci jsou seznamováni s možnými styly učení a učí se vědomě používat styl pro ně nejvýhodnější
- individuální konzultace, doučování, kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických postupů (PLPP, spolupráce s PPP, SPC)
- pomoc při začleňování žáka do třídního kolektivu
- stanovení přiměřeného rozsahu učiva
- práce zadaná pro domácí přípravu odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem
- zvýšená práce pedagogů s kolektivem třídy, náprava narušeného klimatu třídy
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu
- včasné informování rodičů o mimořádném zhoršení prospěchu žáka tak, aby se zvýšenou péčí mohlo zabránit zhoršení souhrnné klasifikace žáka na konci každého pololetí
- u žáků, jejichž neúspěšnost souvisí spíše se sociálním znevýhodněním, konzultovat situaci s OSPOD

Škola průběžně vyhodnocuje úspěšnost těchto opatření, dlouhodobě sleduje žáky s riziky neúspěšnosti, poskytuje jim pomoc k jejímu překonání, zohledňuje vnější prostředí ovlivňující výsledky žáků, přijímá případná opatření k zamezení rizikového chování.

Na jednání pedagogických rad, předmětových komisí a metodických sdružení je vyhodnocována situace vzdělávání žáků ohrožených školní neúspěšností.

Škola si v prevenci stanovuje dlouhodobé cíle:

- vytváření kvalitního prostředí ve třídách a škole
- trvalé sledování a vyhodnocování této problematiky, poskytování informací o úspěšných i neúspěšných řešeních
- v rámci DVPP rozvíjet klíčové dovednosti pedagogů pro tuto oblast
- je poskytována nabídka pomoci pro žáky, kteří potřebují řešit subjektivně náročné životní situace
- školní poradenské zařízení vytváří a aktualizuje strategii prevence školní neúspěšnosti, seznamuje s ní pedagogy školy a vyhodnocuje její účinnost.

7. Řešení školní neúspěšnosti

V první řadě je nutné podrobit dítě pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žakových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi „školsky úspěšné děti“.

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

1. poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření IVP
2. odchylka v celkové úrovni inteligence – žákovi bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace – zažití úspěchu,

možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP – integrace na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou

3. žáci, jejichž neúspěšnost souvisí spíše s mimo osobnostními faktory – sociálně znevýhodnění: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole, práce s klimatem třídy a začleňování těchto dětí do majoritního kolektivu

4. žáci s vysokou absencí jsou také často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky – plán dostudování učiva a data dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví harmonogram a různé způsoby podpory dítěte.

8. Postup při řešení školní neúspěšnosti:

Jedním z hlavních opatření je spolupráce s rodiči.

1. Po prvním čtvrtletí/v termínu třídní schůzky třídní učitelé domluví jednání s rodiči a žáky, kteří v tomto čtvrtletí neprospívají (jsou hodnoceni nedostatečně nebo dostatečně, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový). Přítomni budou: TU, rodič/zákonný zástupce, žák, popřípadě učitelé dotčených předmětů, ve kterých žák neprospívá, případně výchovný poradce. Zde se zvolí vhodné postupy a opatření vedoucí k nápravě. Z tohoto jednání bude pořízen zápis, který podepisují všechny strany (škola, rodič/zákonný zástupce, žák).

2. Také se domluví termín další schůzky, na které se vyhodnotí úspěšnost zvoleného postupu - za vyvolání jednání s rodiči a jeho koordinaci a realizaci odpovídá třídní učitel.

3. Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci žáka s výchovným poradcem (případně rodičů, žáka a VP) – diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů, možno doporučit kurz efektivního učení v PPP Blansko, který vede OMP Olga Trmačová, rozmezí 14 dnů, rozsah 5 hodin).

4. V případě, že se situace nezlepšuje, bude žákovi nabídnut plán pedagogické podpory. PLPP vypracuje TU ve spolupráci s učitelem daného předmětu, výchovnou poradkyní nebo speciálním pedagogem.

5. Pokud bude absence u žáka vyšší než 100 hodin výuky, vyvolává se preventivně jednání s rodiči/zákonnými zástupci, přítomni budou TU, žák a rodič/zákonný zástupce, případně učitel předmětu, kde se už objevily problémy, výchovná poradkyně nebo speciální pedagog. Domluví se podpora žáka tak, aby byl schopen kompenzovat svou absenci (plán práce, termíny zkoušení, obsah učiva, možnost individuální konzultace, doučování atd.).

6. Průběžně je třeba podpůrná opatření vyhodnotit na společné schůzce s žákem (případně při ukončení podpůrných aktivit, pokud žák překoná obtíže), v případě nutnosti stanovit další postup.

9. Formy a metody práce využívané při předcházení a řešení školní neúspěšnosti:

- snažíme se problém zachytit co nejdříve a odhalit příčiny neúspěšnosti

- podpůrný studijní plán, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním)
- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpůrného plánu – zadání práce pro domácí přípravu – dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem
- užívání podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva
- domluva konzultačních hodin, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit.
- doučování (ve spolupráci se staršími žáky)
- zapůjčení školního IT vybavení – v případě distanční výuky výchovný poradce vede evidenci žáků, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem. Učitelé předávají záznamy třídnímu učiteli, který je předává výchovnému poradci. Výchovný poradce záznamy eviduje. Podpůrné aktivity a výsledky žáků jsou průběžně vyhodnocovány na pedagogických radách.

V případě nespolupráce zákonných zástupců se školou a nekonání v nejlepším zájmu dítěte, budou zákonní zástupci vyzváni k individuální konzultaci se členy školního poradenského pracoviště, s ředitelem školy, zástupci ředitele školy, na níž bude sdělen následný postup školy a navržena další opatření. Budou-li tato opatření ze strany zákonných zástupců i nadále nereflektována, je škola oprávněna informovat třetí zainteresovanou stranu (Orgán sociálně-právní ochrany dětí).

Vypracovala – Ivana Kotoulková, ŠMP
Aktualizace – 12. 9. 2023

Příloha 5

Webové stránky – užitečné odkazy

www.msmt.cz

www.minimalizacesikany.cz

www.sikana.org

www.internetporadna.cz

www.linkabezpeci.cz

www.ochrance.cz

www.amnesty.cz

www.e-nebezpeci.cz

www.e-bezpeci.cz

www.ncbi.cz

www.napisnam.cz

www.poradenskecentrum.cz

www.horka-linka.cz

Literatura

Říčan, P.: Agresivita a šikana mezi dětmi, Portál, Praha 1995

Kolář, M.: Bolest šikanování, Portál, Praha 1997

Kolář, M.: Skrytý svět šikanování ve školách, Portál, Praha 1997

Příloha 6

Kontaktní a poradenská centra

Kontaktní a poradenská centra	Kontakty
Pedagogicko-psychologická poradna Vyškov, pracoviště Boskovice	721 754 139 e-mail: boskovice@oppvyskov.cz
Linka bezpečí Nevíš si rady? Ubližuje ti někdo? Bojíš se? Nedaří se ti v lásce? Rodiče ti nerozumí? Nezvládáš to?	116 111 (bezplatně) www.linkabezpeci.cz e-mail: pomoc@linkabezpeci.cz Rodičovská linka – 606 021 021
Dětské krizové centrum: - nonstop linka důvěry - internetové poradenství - skype hovory	777 715 215 e-mail: problem@дитеkrize.cz Id_dkc, po-čt 14-22, pá-ne 10-22
Spondea - pro rodiny a pro děti - domácí násilí - chci ovládnout vztek	www.spondea.cz e-mail: spondea@spondea.cz 608 118 088 e-mail: krizovapomoc@spondea.cz 739 078 078 e-mail: intervencni-centrum@spondea.cz 725 005 367 e-mail: vztek@spondea.cz
Linka vzkaz domů linka je určena dětem, které situace v rodině, ve škole donutí k útěku nebo těm, kteří o tomto kroku prozatím jen uvažují	800 111 113 (bezplatně)
problematika kyberšikany	www.e-bezpeci.cz www.stoponline.cz www.bezpecnyinternet.cz

projekt od Seznam.cz, filmy a seriály o bezpečném chování na internetu poradenské centrum provozované Národním centrem bezpečnějšího internetu když narazíte na ilegální obsah na internetu, nahlaste ho	www.internetembezpecne.cz www.seznamsebezpecne.cz www.onlinehelpline.cz www.internet-hotline.cz
Anabell problémy související s poruchou příjmu potravy	774 467 293 (bezplatně) e-mail: iporadna@anabell.cz